עב: מי שאחזו פרק שביעי גיטין

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פ"ח מהל' זכייה הלכה יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנ סעיף ג:
לו ב מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמה סעי' טו:
לז ג מיי' פ"ח מהל' זכייה הלכה ג סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רנ ס"ח:

◆

תוספות רי"ד

דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו: **מתני'** הרי זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט ואם לאו אינו גט: אמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר. פי' מתנתו דש"מ אע"ג דסתמא קא יהיב ולא פירש אם מתי אם עמד מחליו מתנתו בטלה דאנן סהדי דלא נתן אלא מחמת מיתה לא אם יבריא אף גיטו נמי אע"ג דיהיב לה בסתמא ולא פי' אם מתי אם עמד חוזר שלא נתן לה אלא ע"ד מיתה לא ע"ד שיבריא

תוספות

אי א"ר יוסי בעל פה. אם מקנה בדבורו הוכחת זמן השטר כיון שאין כתוב בו מהיום: **לרבא פשיטא ליה.** מכאן קשה על רשב"ם דפי' בים נוחלין (ב"ב קלו.) גבי בעי מיניה רבא מרב נחמן בהקנאה מהו פי' אם מועיל הקנאה כמו מהיום א"נ בהקנאה אינו צריך ופי' רשב"ם היינו דלא כר' יוסי והכא משמע דסבר רבא כר' יוסי ואור"י דהתם מיירי באין כתוב זמן בשטר ומתוקם כר' יוסי:

אמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו כו'. פרש"י ור"ת מה מתנת שכיב מרע בלא שום תנאי חוזר אף גיטו נמי אם עמד חוזר ממילא בלא שום תנאי ומסיק דרבה ורבא לא ס"ל הא דרב הונא דכיון דאם עמד חוזר וכי מיית הוי גיטא אמרי יש גט לאחר מיתה כמו מתנה שאינה חלה עד לאחר מיתה כמו כן גט ואין להקשות לפירושו דכיון דבסתם אם עמד חוזר מה צריך במתני' למיתני מהיום אם מת מעכשיו אם מת בסתם נמי הוי כמהיום וכמעכשיו דאיצטריך לאשמועינן איזה לשון משמע מחיים ואיזה לאחר מיתה אבל קשה דאמאי הוצרך שמואל לתקן בגט דשכיב מרע לקמן בפרקין (דף עה:) אם ימות יהא גט ואם לאו לא יהא גט כיון דבסתם נמי חוזר אם עמד ומיהו י"ל דשמואל לא סבר כרב הונא אלא כרבה ורבא ומיהו קשה דהא אמרי' באיזהו נשך (ב"מ דף סו.) ההוא שכיב מרע דכתב גט לדביתהו איתנח אמרה ליה דביתהו אמאי קא מיתנחת אי קיימת דידך אנא וקאמר דפטומי מילי נינהו ופריך פשיטא ואמאי פשיטא והא רב הונא אית ליה הכא אם עמד חוזר ע"כ נראה לר"ת שכ"מ שנתן גט ולא התנה דאם עמד אינו חוזר ולא דמי למתנת שכ"מ דאם עמד חוזר דמתנה אינה חלה כלל אלא לאחר מיתה אבל גט חל מחיים דדעתו שיחול מיד הלכך אינו חוזר אם לא פירש וגיטו כמתנתו דקאמר רב הונא אומר ר"ת מדקאמר גיטו ולא קאמר גט שכ"מ משמע דקאי אמתני' דמהיום אם מת מחולי זה וקאמר מה מתנתו אפילו בלא תנאי אם עמד חוזר אף גיטו בתנאי אם עמד חוזר ממילא שאין כאן עוד תנאי כיון דעמד אע"פ ששוב חזר ונפל באותו חולי הראשון ומת רבה ורבא לא סבירא להו הא דרב הונא דאפי' עמד והלך בלא משענת כיון דשוב מת מאותו חולי אינו חוזר והוה גט דאי לא הוי גט אע"פ שמת מאותו חולי יאמרו שאין תנאי החולי הזה גורם אע"פ שהתנה שהרי מת זה מאותו חולי אלא מיתה גורמת ולכך לא הוי גט כשעמד ויש גט לאחר מיתה אבל השתא דעמד אינו חוזר כיון דמת מאותו החולי יאמרו שתנאי החולי גורם ולא מיתה ופריך אם אמרת אם עמד חוזר למה לי אומדנא לפי' רש"י פריך מכ"ש דכיון דאמרת דאם עמד חוזר אף כשנתן גט סתם כ"ש דהיכי דפירש מהיום אם מת ולפי' ר"ת פריך בפשיטות:

והא

גמרא

אי א"ר יוסי בעל פה אי לא אמר ומי מספקא ליה והתנן [א]ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט ותני עלה [ב]רבותינו התירוה להינשא ואמרי' מאן רבותינו אמר רב יהודה אמר שמואל בי דינא דשרו מישחא וסברי לה כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו אלא מספקא ליה אי הלכה כר' יוסי בעל פה או אין הלכה ומי מספקא ליה והאמר רבא ה"ז גיטך אם מתי ושאני מת ה"ז גט כשאמות ולאחר מיתה אין זה גט היכי דמי אילימא דאמר לה מהיום ורבנן צריכא למימר והתנן מהיום אם מתי ה"ז גט ואלא לאו דלא אמר לה מהיום ור' יוסי ש"מ הלכה כר' יוסי לרבא פשיטא ליה לרב הונא מספקא ליה ואב"א לעולם דאמר לה מהיום ורבנן והני לישני איצטריכי ליה שאני מת כאם מתי דמי כשאמות כלאחר מיתה דמי ואיכא דמתני לה אסיפא זה גיטך לאחר מיתה לא אמר כלום אמר רב הונא ולדברי ר' יוסי חולצת פשיטא מדסיפא לרבנן חולצת רישא נמי לר' יוסי חולצת מהו דתימא רבי יוסי בהא כרבי ס"ל דאמר גיטא מעליא הוי וחליצה נמי לא תיבעי קמ"ל דלא רבי סבר לה כר' יוסי ולא ר' יוסי סבר לה כרבי רבי לא סבר לה כרבי יוסי דקתני כזה גט למעוטי דרבי יוסי ור' יוסי לא סבר לה כרבי דקתני כזה גט למעוטי דרבי רבי מאי היא [ג]דתניא מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט רבי יוסי מאי היא דתנן [ד]כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מיכן ועד י"ב חדש כתבוהו בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש אינו גט ר' יוסי אומר כזה גט: זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק כו': [ה]אמר רב הונא גיטו כמתנתו מה מתנתו [א]אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר ומה גיטו אע"ג דלא פריש [ב]כיון דאמר כתובו אע"ג דלא אמר תנו [ג]אף מתנתו כיון דאמר תנו אע"ג דלא קנו מיניה תנן זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומדים אותו אם מחמת חולי הראשון מת ה"ז גט אם לאו אינו גט וא"א אם עמד חוזר למה לי אומדנא הרי עמד אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא שניתק מחולי לחולי והא עמד קתני עמד מחולי זה ונפל לחולי אחר והא הלך בשוק קתני הלך על משענתו

והא

רש"י

בעל פה. כגון גבי גט שכתב כהלכתו וכשמוסרו לה אומר זה גיטיך אם מתי הלכך לא דמי לשטר שכיון שכתב התנאי אצל הזמן בשטר איכא למימר דזמן מוכיח דמהיום קאמר אבל על פה דלמא כי מסריה ניהלה הדר ביה מזמן דשטרא ומסריה ניהלה ע"מ לאחר מיתה הואיל ולא אמר מהיום: **אינו גט.** דהא לא שוייה גט עד י"ב חדש והו"ל גט לאחר מיתה: **בי דינא דשרו משחא.** ר' יהודה נשיאה שהתיר שמנן של עובדי כוכבים במסכת ע"ז (דף לו.): **אם מתי ושאני מת.** איזה משתי לשונות הללו לשון תנאי הם: **כשאמות.** משמע לכשאמות יהא גט: **צריכא למימר.** הא בהדיא תנן לה במתני' מהיום אם מתי ה"ז גט: **ור' יוסי.** ואשמעינן רבא דבעל פה נמי אמרה ר' יוסי והלכתא כותיה: **דמתני לה.** לדרב הונא דלעיל: **ולדברי ר' יוסי.** דאמר כי לא אמר מהיום כמאן דאמר מהיום דמי: **חולצת.** דזמן השטר הו"ל כמהיום וכי מסריה ניהליה ואמר זה גיטך לאחר מיתה מספקא לן אי תנאה הוא אי חזרה הוא: **מדסיפא.** כי אמר מהיום ולאחר מיתה תנא מתני' חולצת לרבנן מכלל דלאחר מיתה לר' יוסי נמי חולצת דהא לרבי יוסי כמהיום ולאחר מיתה דמי ור' יוסי ורבנן לא איפלוג אלא בהא לחודה דלר' יוסי בלאו מהיום כמהיום ולרבנן יש חילוק: **כרבי ס"ל.** דאמר לקמן גט הוא ופליג אדרבנן וקסבר תנאה הוא והואיל ואשכחן לרבי דפליג אימא ר' יוסי נמי פליג דהא שמעינן ליה דמיקל בתנאי: **דקתני כזה גט.** במילתיה דרבי: **למעוטי דר' יוסי.** היכא דלא אמר מהיום דכיון דקתני כזה משמע דכי האי גוונא הוא דמכשר אבל בלאו מהיום פסול: **דקתני כזה גט.** ר' יוסי גבי תנאי לקמן (עו:) ועל כרחיך למעוטי אתא ולא אשכחן דלמעטיה אי לאו הא דמהיום ולאחר מיתה ואשמועינן דאע"ג דגבי מתנה כשר התם הוא דהכי קאמר ליה גופא מהיום ופירי לאחר מיתה אבל בגט כיון דלאו לשון תנאי הוא הוה ליה ספק תנאה ספק חזרה: (ו)**רבי יוסי מאי היא.** היכא קתני כזה גט: **ר' יוסי אומר כזה גט.** מדהוה ליה למימר אם לא באתי כתבו ותנו ואמר כתבו ותנו אם לא באתי ה"ק כתבו עכשיו ותנו אם לא באתי: (ז)**והלך** גרסינן: **גיטו.** דשכ"מ כמתנתו: **מה מתנתו.** אמרינן בב"ב (דף קנא:) אם עמד חוזר: **אף גיטו אם עמד חוזר.** ולא מיבעיא היכא דאמר אם מתי דהא לא מת אלא אפילו לא אמר אם מתי אלא יהיב לה גט סתמא אם עמד חוזר דמסתמא אדעתא דמיתה יהיב לה והא לא מת: **אע"ג דלא אמר תנו.** כדתנן בהאומר התקבל (לעיל סה:) רבי שמעון שזורי אומר אף המסוכן כיון דאמר כתבו אף על גב דלא אמר תנו אדעתא למיתב קאמר: **הרי עמד.** ובטל הגט מאליו: **שניתק מחולי לחולי.** ואין זו עמידה אלא אם כן בא לכלל רפואה שעה אחת: **על משענתו.** נשען על מקלו ולעולם חולה הוא. והא דנקט הלך לאו משום דעמידה היא דתליא מינה אם עמד אינו חוזר אלא הא קמשמע לן טעמא דהלך הוא דבעי אומדנא אם מחמת חולי הראשון מת דאיכא למימר הואיל והלך ניצל מאותו החולי ומת מחולי אחר והוא אמר (א) מחולי זה: (ח)**אידך.** מי שלא הלך בשוק מסתמא אע"פ שניתק לחולי אחר יש בו מחולי הראשון ולא בעי אומדנא:

מתנתו

מסורת הש"ס

א) כתובות כ: [לקמן עו: ע"ז לו.], ב) כתובות כ: לקמן עו: [ע"ז לו. תוספתא פ"ה], ג) תוספתא פ"ה ע"ש קדושין עט: [לקמן עד:], ד) לקמן עו:, ה) לעיל סו., ו) כ"א רבי מאי, ז) שייך למתני', ח) שייך לדף עג.,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה על משענתו וכו' והוא אמר אם מתי מחולי זה:

◆

מוסף רש"י

הרי זה גיטך אם לא באתי כו' אינו גט. ואם אין לו בנים זקוקה ליבם (כתובות ב:) דכיון דלא אמר מעכשיו, משמע לאחר י"ב חדש יהא גט, והרי מת בתוך הזמן וצריכה ליבם (לקמן עו:) דהא לא אמר שיהא גט אלא עד י"ב חדש, והוא כבר מת ואינו יכול לגרש וזקוקה ליבם אם אין לו בן, אבל אי אמר מעכשיו יהא גט אם לא באתי עד י"ב חדש ומת בתוך כך הרי זה גט ואינה זקוקה ליבם (ע"ז לו.). **רבותינו התירוה להינשא.** בלא חליצה לההיא דאם לא באתי (כתובות ב:) דאף על גב דלא אמר מעכשיו, כמאן דאמר מעכשיו דמיא, דמסתמא מעכשיו קאמר לה (לקמן עו:). **בי דינא דשרו מישחא.** שמנן של עובדי כוכבים, והיינו ר' יהודה נשיאה שהיה בימי האמוראים, בן בנו של רבינו הקדוש, כדאמרינן במסכת ע"ז (לו.) מסתמיך ואזיל ר' יהודה נשיאה אכתפיה דר' שמלאי כו' (לקמן עו:). **כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו.** לא לחנם נכתב זמנו לתוכו אם לא להודיע שמיום הכתיבה והמסירה הוא מגרשה אם לא יבא לאותו זמן, הלכך אע"ג דלא כתב זה גיטך מהיום אם לא באתי כו' כמאן דכתב מהיום דמי (כתובות ב:). **מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט.** ראה רש"י ומוסף רש"י לעיל עמוד א.